प्रणयनीये ततोऽप्यधिकानि अष्टाविंशतिप्रभृतीनि इच्छासंख्यानि काष्ठानि भवन्ति।

निरुप्याज्यं वेदोऽसीति यजमानो वेदं करोति ॥२२॥ यजमान आज्यं निरुप्य प्रथमं वक्ष्यमाणप्रकारेणाज्यनिर्वापमाज्यस्थाल्यां कृत्वा वेदोऽसीत्यनेन मन्त्रेण (२. २१.) वेदं करोति। अस्य मन्त्रस्यानेकयजमानके ऊहो भवति · तेनावाभ्यां वेदो भूया इति द्वियजमानके · तेनास्मभ्यं वेदो भूया इति बहुयजमानके · देवपितृभ्यो वेदो भवेति पित्र्यायाम्। कीदृशं तमित्यपेक्षायामाह ·

कुशमुष्टिꣳ सव्यावृत्तं वत्सजानुं त्रिवृतं मूतकार्यं वा पशुब्रह्मवर्चसान्नाद्यकामा यथासंख्यम् ॥२३॥ पशुब्रह्मवर्चसान्नाद्यकामा यजमाना यथासंख्यं यथोपदेशक्रमेण एवमाकारं वेदं कुर्युः। तत्र पशुकामः कुशमुष्टिं सव्यावृत्तं प्रदक्षिणावृत्तं वत्सजानुं वेदं करोति · अस्य निर्माणप्रकारः कठमैत्रसूत्रादिषु विलोकनीयः · ब्रह्मवर्चसकामः कुशमुष्टिं त्रिवृतं करोति अन्नाद्यकामो मूतकार्यम् · इति यथासंख्यशब्दार्थः। वत्सजानुरिति वत्सजानुसदृशः। त्रिवृत्त्रिगुणः · मौञ्जं त्रिवृद्रज्जव्यम् मुञ्जरज्जवस्त्रिवृतो मृद्दिग्धाः त्रिवृतं परिव्ययतीत्यादौ (६. ३. १६.) तथैव दर्शनात् · मेखलायाम् वेणिं त्रिवृतमिति (७. ३. २६.) पृथङ्निर्देशात्त्रिवृच्छब्देन वेण्याकारता यत्कैश्चिदुक्ता तत्केनाभिप्रायेणेति तऽएव विदुः। मूतो धान्यावापपात्रं तृणवर्त्यादिनिर्मितम् तद्वत्क्रियतऽइति मूतकार्यो मूताकार इत्यर्थः। तथा च मनुः वेदं करोति वत्सजुं प्रसव्यमाविध्य तूलैर्दक्षिणोत्तरतूलेषु शुल्वं प्रतिनिधाय त्रिराविध्य संनह्यत्युत्तरमुत्तरं प्रादेशमात्रे शुल्वात्परिवास्योत्करे मूलानि गमयति तूलानि निदधाति वेदं कृत्वा वेदिं करोतीति। तैत्तिरीये वेदं करोति वत्सजानुं पशुकामस्य मूतकार्यमन्नाद्यकामस्य त्रिवृतं तेजस्कामस्योर्ध्वाग्रं स्वर्गकामस्येति। लौगाक्षिः वेदं करोति दर्भमुष्टिं प्रसव्यमाविध्योपभुज्याग्राणाꣳ शुल्वं कृत्वा त्रिः परिहृत्य गुणेषु शुल्वान्तमवकृष्यायम्य शुल्वात्प्रादेशे छित्त्वाग्राणीध्मे निधायोत्करे मूलानि ततो वेदिकरणमिति। आपस्तम्बश्च दर्भाणां वेदं करोति वत्सजुं पशुकामस्य मूतकार्यमन्नाद्यकामस्य त्रिवृच्छिरसं ब्रह्मवर्चसकामस्य शुल्वात्प्रादेशे परिवास्य वेदपरिवासनानि निदधातीति · त्रिवृदेकशिराः त्रिवृच्छिराः त्रीणि शिरांसीति केचित् · कामाभावेऽप्येता आकृतयः अकामस्यान्यस्याविधा-